

EGIDIJUS ALEKSANDRAVIČIUS IR ANTANAS KULAKAUSKAS APIE 1794 M. SUKILIMO IR ATR VALSTYBINGUMO ATGARSIS

Dar vienas 1794 metų sukilimo aidas buvo girdimas ir praūžus prancūzmečiui, ir po 1831 bei 1863 metų sukilimų: tai didelė politinės emigracijos banga, kurios pasekmėje kūrėsi lenkų-lietuvių emigrantų židiniai, politinės bei karinės formuotės, brendo radikaliausi mūsų visuomenės išvadavimo ir pertvarkymo sumanymai. Kosciuškos sukilimo nuotaikos, kovų prisiminimai gaivino Lietuvos bajorų kovinę dvasią 1797 metais Jano Dombrowskio legionuose, kovojusiuose Prancūzijos pusėje ir liejusiuose kraują toli nuo Europos - Egipte ar Haityje vardan gražių pažadų išvaduoti tėvynę, kurių Napoleonas taip ir netesėjo. Nuvainikuotas imperatorius Šv. Elenos saloje prisipažino: „Paaukojau Lenkiją savo interesams, o galėjau sukurti Lenkiją didelę ir nepriklausomą. Tokia Lenkija būtų buvusi taikos Europoje laidas.“

Didelę Lenkiją, susidedančią iš trijų federacijos narių (Lenkijos Karalystės, arba Varšuvos kunigaikštystės, Lietuvos ir Voluinės), savo kovos horizonte regėjo daugelis lietuvių emigrantų, veikusių kartu su lenkais. Tačiau per visą XIX amžių Vakarų Europos valstybės, ypač Anglija ir Prancūzija, politines Lietuvos ir Lenkijos aspiracijas nuolat siekė panaudoti savanaudiškiems politiniams tikslams.

Egidijus Aleksandravičius, Antanas Kulakauskas, *Carų valdžioje: XIX amžiaus Lietuva*, Vilnius: Baltos lankos, 1996, p. 111–113.